

Könyvismertetés.

Richelieu bibornok-minister befolyása Franciaországra és Európára. Irta Mika Sándor. Kolozsvár, 1879. K. Papp Miklósnál.

Az egész mű 51 nyolczadrét lapra terjed. Szerző általános bevezetése után áttér a nagy IV. Henrik halála után beállott regensségi korra. E zavaros időket, melyeket a hazafiatlan, ön-ző arisztokratia és a hugenották, kik államot képeztek az államban, idéztek elé, röviden, de correctül vázolja. A IV. Henrik alatt nagygyá és boldoggá lett Franciaország a gyenge női kezek és a tehetségtelen kegyenczek kormányzása alatt erőflen, szétilált állapotba süllyedett, s már-már az egységes állam felbomlásától lehetett tartani. Ekkor jut kormányra Richelieu, e lángeszű főpap, a cselekvés embere. Minden hatalmat a király kezébe összpontosítani, tehát az absolutismust a maga teljességében megalapítani — ez volt a maga elé tűzött belpolitikája. Bámulatos következetességgel, erélylyel és tapintattal vitte ezt keresztül. Nehány évi küzdelem után az absolutismus útjában álló akadályokat, mint pl. a hugenották, az arisztokratia stb. kiméletlenül megsemmisítette, még külerőt is használva, ha szükség volt rá. Így miután a belszervezést is az absolutismus szellemében átalakította, biztosan elmondhatta, hogy „Franciaország monarchia s itt minden a király akaratótól függ“. Eddig tart a munka első és nagyobb része. A másodikban szerző az Európára való hatását fejtegeti Richelieunek. Itt Richelieu a IV. Heinrich politikáját vette fel: gyengíteni az európai súlyegyent felforgatni törekvő Habsburgházat s ha lehet megtörni, és kicsikarni tőle a vezér-szerepet. Ezt is elérte szerencsésen, de oly módon, hogy a kath. főpap védelmére kelt a német protestánsoknak s ezek ügyét a 30 éves háborúban diadalra segítette, mely diadal a Habsburgok bukását jelentette. E fogásával még egy mást is elért, t. i. emancipálta az államok politikáját az egyház befolyása alól.

Az egész mű ügyes logikával s szép készütséggel van írva. Sok adatot használt fel és pedig kiváló gonddal, stylusa nyugodt s ment minden mesterkéeltségtől. A mű tudori értekezésül iratott s ép azért nem vehetjük hibának, hogy Richelieu külpolitikai szereplését nem tárgyalta oly részletesen, mint különben talán tette volna.

XIV. Lajos és a Spanyol örökösödés a pyrenaei békétől az acheni békéig, 1659—1668. Irta Gergely Sámuel, Kolozsvár, 1879, Stein Jánosnál. — 69 lap.

Szerző XIV. Lajosnak azon törekvéseit tárgyalja, melyeknek czélja volt a fenjelzett korban hanyatló félben álló spanyol

birodalom megszerzése a francia korona számára. Lépésről lépésre követve Lajos működését, hű képét szolgáltatja az egyetemes monarchiára kaesingató király minden politikai moralt nélkülöző diplomatai és minden igazságos jogezím nélkül megindított hadi műveleteinek, melyeknek célja volt egyfelől: elösmertetni a spanyol udvarral a francia királyné jogát a spanyol örökségre és másfelől: még a tehetetlen II. Károly spanyol király életében elfoglalni ezen örökségből annyit, a mennyit lehet. — Üdvözljük szerzőt nemcsak azért, hogy irodalmunkban eddig még kevésbé járt téren halad, hanem azon alaposságért is, melyet művében úgy a források felkutatása, kellő összeállítás, mint az irodalom ösmerete terén árul el.

Az erd. muzeum gyűjteményei számára 1879 június—szeptember hónapok alatt beérkezett adományok.

I. Könyvek és kéziratok. A magyar képviselőház irodájától, Országgyűlési nyomtatványok 4 köt. — Budapest város statistikai hivatalától, Havi füzetek 4, 5, 6 évf. Bpest 1877—79. A bajor kir. tud. Akadémiától, Sitzungsberichte der philos. Classe 1878, II Band 2—3 Heft, München 1878—1879 2. Heft, München 1879. — A Germanisches Museumtól, Anzeiger für Kunde der deutschen Vorzeit, Nürnberg 1878. — Felső-Magyarországi muzeum-egylettől, Harmadik évkönyve, Kassa 1879. — Arad vidéki tanító-egylettől, Aradmegyei népokt. intézetek névtára, Arad, 1879. — Végh Sámueltól, Székely István. Zsoltár, Krakko 1548 (töredékben). — Szamosi János tanártól, Szepesi Imre görög nyelvtana, 7-dik kiadás Bpest, 1878. — Fülöp Adorjántól, Rimai János és Benitzky Péter, Kolozsvár, 1879. — Légárd János tanártól, Dobner, Monum. Hist. Bohemiae, Tom. I. Pragae 1764 és Szentiványi Márton, Négy rövid első könyvecskék, Nagy-Szombat, 1702. — Bántó Sámueltól, Tromlitz, Die sächsische Schweitz Leipzig, Sr. Gottlieb, Lehrbuch der Chemie, Braunschweig, 1853 és Salomon, Lehrbuch der reiner Elementar-Geometrie. Wien 1833. — Torma Károlytól, Paulus, Die Römerstrassen, Stuttgart 1857 és egy 1503-diki eredeti oklevél (Siculicum) — Gyulai István aradi nyomdájából 1 nyomtatvány. Filtsch szebeni nyomdájából 4 nyomtatvány. — Gött és fia brassai nyomdájától 5 nyomtatv. — Vásárhelyi Sámueltól egy XVII századi codex (magyar dalok gyűjteménye). — Iskolai értesítvények 1878/9 évre: a pozsonyi ág. hitv. főisk. a pécsi m. k. állami főrealtanona; kassai főgymnasium; kolozsvári ref. coll.; n.-nyedi ref. coll.; székely-udvarhelyi ref. coll.; szebeni ev. gymn.; segesvári ev. gymn.; pécsi kir. főgymn.; kassai főgymn.; sz.-udvarhelyi főreálisk.; szász-régeni alreálisk.; pécsi áll. főreálisk.; zilahi tanító képezde; aradi polg. iskola; aradi községi népiskolák; Sümeg

városi elemi tanoda igazgatóságától. — Schwarz-Schöpf Károlytól, A magyar nemz. honvédsereg rendszabályai, Buda 1848. — Gyulai István aradi nyomdájától 6; a marosvásárhelyi ev. ref. főtanoda nyomdájától 3; Wojdits József n.-kanizsai nyomdájától 1; Gámán János kolozsvári nyomdájától 2; Binder és Horeth segesvári nyomdájától 2; Kraft W. szebeni nyomdájától 7; Closius szebeni nyomdájától 2 nyomtatvány. — Cserében a m. nemz. muzeumtól 39 kötet régi magyar nyomtatvány. — Szilágyi Sándortól 2 drb. XVII százbeli ered. magyar predicatio (kézirat). — A m. tud. Akademiától, nyomtatványai-ból 18 kötet és 30 füzet. — A m. képviselőház kiadóhivatalától, az 1878 évi országgyűlés nyomtatványaiból 5 köt. — A brandenburgi botanischer Vereintól, Verhandlungen XX-er Jahrgang, Berlin 1878. — A Verein für siebenbürg. Landeskundétól, Archiv, Neue Folge XV Bd. 1. Hälfte Hermannstadt 1879. — A Verein für Naturwissenschaften-tól Verhandlungen u. Mittheilungen XXIX Jahrg. Hermannstadt 1879. — Dr. Brassai Sámuel-tól, The Athenaeum, 1879 jan.—jun. London 1879. — Torma Károlytól, Torma József Oklevélszeti nap-tára. Kolozsvár 1879 és 7 köt. román könyv. — Toth Mikétől, A fényképészet titkai. Budapest 1875; Mária-havi irány, Bpest 1878 és Főveszedelmünk Bpest 1879. — Gámenczi Gerőttől, Kalendariom 1687- és 1829-re. Kolozsvár 16r. — A s.-pataki ref. főisk. nyomdájától, latin-magyar zsebszótár, 2-ik kiad. S.-Patak, 1878.

II. Régiségek és érmek. A.) Adományok: Dániel József tordai kereskedőtől 2 római cserép korsó, Tordáról. — Fekete Lajos V. oszt. gymn. tanulótlól egy római zománcozott bronz övdísz és 1 római bronz kulcs Tordáról. — Bors Alberttől 1 r. bronz fibula Tordáról. — Szikszai Lajostól 1 r. bélyeges téglá Mojgrádról. — Borbély Sámuel-től 1 bronz tör (töred.) a Székelykőről és 1 r. bélyeges téglá Romlottról — Dobai Antaltól 1 réz löportűrök és 31 r. ezüst denár, Mojgrádról. — Elekes Alberttől 1 r. üvegedénytöredék Vármezőről. — Hatfaludi Alberttől 1 bronz karika Ördögkútról, 1 r. cserépkorsó Tordáról és 1 velencei ezüstpénz (Gritti András). — K. Papp Miklóstól 1 római dombormivű faragvány (kő) Tordáról (?). — Cserébe 1 karczott feliratú r. téglá Mojgrádról. — Máriaffy Alberttől római feliratos síremlék Zutorról. — Torma Károlytól római cserépedény töredékek a hódosfalvi vallum romanum egyik propugnaculumából; barbarkori cserép-edény töredékek; szarvas agancs-darab; cserép-gyöngy Mócsról. — B. Apor Károlytól 1 réz emlékérem.

B.) Vétel útján. 2 bronz tokos véső Csáki-Gorbórról. — 1 római bronz kulcs; 2 más bronz tárgy; 5 r. ezüstpénz Mojgrádról; 5 r. bronz pénz Tordáról; 27 római ezüstpénz Csáki-Gorbórról; 1 r. vas lándsa Hódosfalváról, 1 r. bélyeges téglá Tihórol, 1 r. domborm. faragvány Sz.-Mihálytelkéről; 1 kőfejsze Mócsról.